

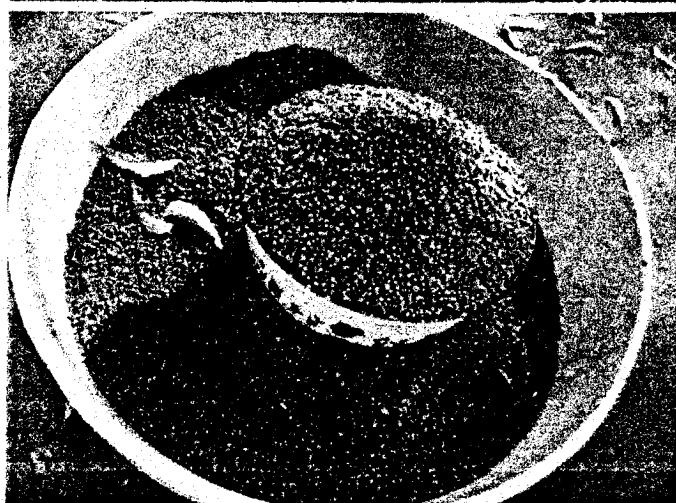
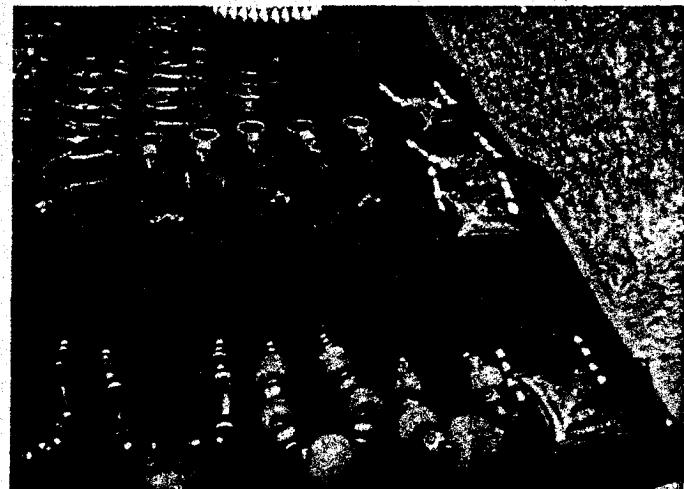
Mənəster wan Šihughas

Asaggawar n-akkal wan jafon wa
yənəttafan əd ikkalan win
tamawen (JICA)

Elkittab n-əlkhisab ən sanaaten

(etwəfəssar ta təlkamat)

FROJE WA YENEFFAFAN DAGAMAY FELL ASHICI N-NTESSHEGH LAN N-AGOYAK DAGH
EGORASAN WIN AHANIN TAMA TAN SAHAY DAGH JAMIHORIYAT EN NIJER

Asaggar wan ənəttafan ərrəzagħ wa dalen (J-GREEN)

Imashagħalan : Bubakar M Lawali   əd

malib7@yahoo.Fr Tel : (227) 96 96 90 77

Hamed Mussa Hamadi

Tel: (227) 96 89 76 90

Febriye 2007

Tanamarak ən-əlkibawa

Aratan əsalan	1
Shasshela	2
Elkittaban winas nəgga əsshəghəl dersan.....	3
Təzzugəst	4
A. Ilalan win enammjalnin	5
1. Tetaytan beruwa	5
2. Dawdawa wan baso	6
3. Ufar	7
B. Ilalan win lambutan	8
1. Aratan n-eshkan	8
2. Aratan n-ən lambu	9
3. Əsshəghəl ən albasa	11
4. Agayak ən kimba	13
C. Errəzagħ n-əsuf megh əgoras	14
1. Aghatas n-eshkan	14
2. Tanust	15
3. Sanaatān ejwal	17
D. Agayak n-ajir	17
E. Əsshəghəl ən fassan	18
1. Emajal ən təzoli ta mallat	18
2. Əsshəghəl n-egashex.....	18
3. Əsshəghəl n-igi għataman	19
4. Ekəni ikassan dagħ talaq.....	19
Aghurud əd igi n-ismawan ən sanaaten	20

Isalan win maddornin

Nijər tamos addawlat təllat 1.267.000 kilomətəran ən kare. Anytedum net əggar maraw milyo d-iyyan əksaran issafar. Əlmisal 80/100 əmosar əljahilan 20% a yəghran, 65/100 amosan shiləkkawen, dagh lassafi wan ədinet.

Dəffer ənki dagh təbilant rtan əluku megh iban arat addawlat ən nijər təkas du əsshəghəl wan farzidandagh awatay 2000 isszagħalan d azrof ən kalan win tabalanin d-iban arat megh I kanlan winas əcar amarwas.

İssħəghəl wan farzidan yila əniyyat tan akaras ən lakkol win təghanay n-aratan 1000, əghawnaten win tayshay n-aytedum, ighuras 100 win tayshay ən hurwan. Dagh əkkoz élan win aloynin ətiwak. RAS gan daritan 100, əd anlitan 100 eghas imadərornin dagh addawlat ən Nijər. Aytedum wər təghin tənfa sərsan. Dagh lassafi wan ashicin n-əsshəghəl win lambutan d-aman ən cisaqqən. Froje wa yimətafan diagarnayn ashaci ən təmiwit tan agayak dagh əgorasan ən jafon wa yinəttafan əd tasagħen əd kallan win tamawen yotan agamay fell ənki ghur awatay wan 2007 har awatay wan 2009. lassafi net ikus n-əluku əd təbbəllan əd teneray dagh ikalam win əgraw gandaritan dagh əsshəghəl wan farzidan. Froje yara akatab ən wixad froje win maddornin əd əsshagħalan fell ikus d-aggaz n-ənnəzagh ən kallan d-əsshəghəl n-akənay ən gorasan win ahar sahel dagh Nijər.

Ashəggər wa ətawagħġan fell sanaten win maddor nin dagh Nijər yamos arat wan agaraw ən salan win dagħni fell ənnugh ən sanaten. Ənnugh wa ashəggər ittwaga dagh awatay 2006 ghur tallit tan wan ənnugh. Ənnugh ənəmalkamat, əghas ket nasnat əlkalnat əssuk n-ilalan ən tawagoz win dalen əd win maqqonnin, əgan isfassar megh ərrəzəgħ yimadan igorasan. Ashəggər yiga əs sanaten:

- ✓ Sanaaten win ətawayadu igi nasnat ;
- ✓ Sanaaten win agay ən ərrəzəgħ ikus n-agaraw ən riba;
- ✓ Sanaaten win as iba n-arat.

Egas əniyyat a təkkel fell assusutan amər was fell ashici n-ərrəzəgħ d-aggaz n-anabas dagh awatay. Kundaba əs marwas əhay əgin əsshəghəlan win sanaaten əzzəzakin ərrəzəgħ wan azrof megh wan ilalan.

Təzzugəst

Wa əlkitab ən sanaaten yəkmasan isalan amosan :

- * Tarrayan ashici ən sanaatan dagh Nijar : AKK sanaa d adu taru ənnugh ən sanaa əd wiyad tarrayan ghur iginet.
- ↳ Emmuk n- inazan : ilalan n-inazan əttagazan əssukan wiyyad dagh alkadan wiyyad dagh buhutan.
- ↳ Ilalan n- əsshaghəl : arat nigi win sanaa, harwa ghur affar dagh adi kundaba təggam tənfa əd wiyad ilalan.
- ↳ AKK sanaa tətiwara riba agat tənfa d- əkkozat tarrayan, arat n-azan, ədagħ, əsətig əd azrof.
- ↳ Sannaatun əmmosnat ənnugh. Ənnugh, kul əganat dagh əssuk ilalan əntawagoz win dalatnin megh win əggənin əknan əs fassan, ilalan win d- əgħmaðan idagan n- əssnəghəlan megh win d- əgħmaðan igorasan.

Karadat tozunen a it wagun i sanaaten .(3).

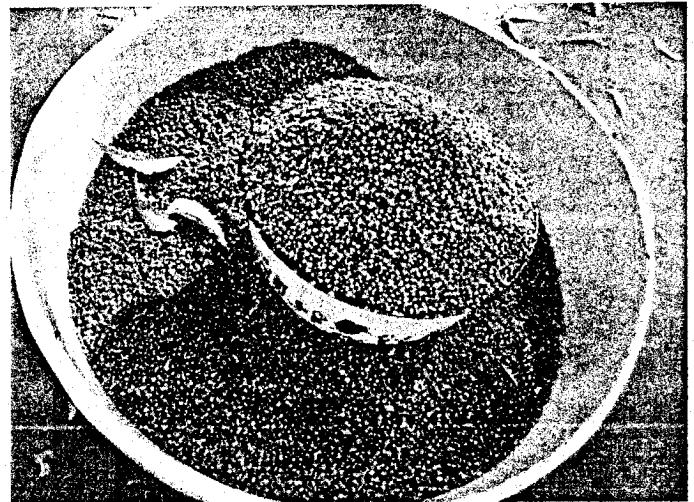
- * Sanaten winas əshil igi nasan.
- ↳ Sanaaten winas agaraw ən riba nasom yəksal.
- ↳ Sanaaten winas əmos wən təlen wida a yatwagin.

A. Ilalan win enammajal

1. Beruwa

Isalan

Beruwa tətaggu əs tanzant yitiwazday beruwa s-ulugh dagh akk əghiwan dagh amadal ən dogondushi. Emərda yittiwara mizdiyat net dak akkalkul fell as cidoden cin dogonduci əsannatu s-ulugh ghur igi ən beruwa əd inazan net (AEMFD).

Egas wən təlla adabara williyan 2005 tolagħat ghur adan net. Cidoden a əsshaqqalnat səris.

Itawaggn beruwa inazzu dagh agharum əd dogonduci a yinazu beruwa s-igit-imazanzan net igaci nasan, imacan net.

Sanaata təlawagraw riba dagh is yitawagmey ARMFD wan awalay 2005

Əsshəghəl an froje PPEEP ənta a yamosan tarrayt tan igi ən beruwa dagh alkadan egas cidoden wən əsənat adarba fell as wər aranat alkadan əsamatayan tinbin net beruwa ta tətwagħit tənazu dagh edaq widide wən tətaggu emazay tənsa.

Affar n-arat

Etawagraw azrof sanaa dagh tarrayt tan inazan tənfawen ən tawagoz megh dagh tanzant ta təgayakam, azubua, megh taymako iyyat.

Alwaq wa yofan

Dagh təmert tan awelan yofa fell as alwaq di telle tanzant s-ulugh, cidoden əlannat alwaq wər təlla əsshəghəl n-agayak.

Tənfa sanaa tan beruwa

- Tarrayt iyyat tan əsinsi ən tanzant fell-as əgaci ən əsinsi a yilla, kimdala dagh bidotan, tanoten megh əgi tenfa əd əmiglan.
- Igi ən beruwa əsshəghəl n-alghadaten cidoden cin əssuf əganas məzdiyat teggħet.
- Tənjaġawu tərmad ma təggaw tənfa is ilalan-ədigi.

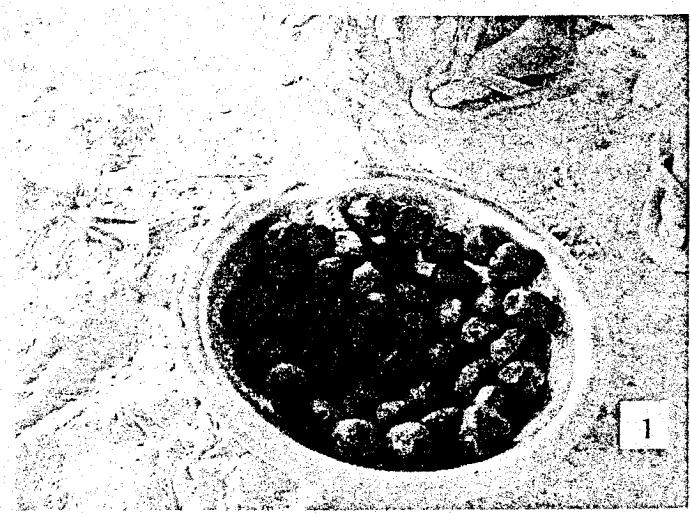
Alqanun win aggaraw ən anassarat ən beruwa

- Əntini : kundaba əmos yille mashin ;
- Taggiwat agayak ən tanzant ;
- Agfat cidoden əmarwas ;
- Cidoden ad əttaginat issaggawaran ;
- Igin beruwa əd inazan—net.

2. Dawdawa wan basaw

Isalan

Dawdawa ən basaw təlla əsshəghəl yagen, isalantətawaggu n-aratan win yakuwa. Dagh wiyyat ikkalan ən Nijər (Gaya) tətawaggu n-aratan win kuka, idaggan wiyya kuka a bas tutəlla, fell ənka dawdawa təzəwat. Cidoden cin wassarnin a yətaggin wa əsshəghəl əzdaynatu s-ulugh. Yamos əsshəghə əzuwen kundaba əs əniyat taget. Əsshəghəl ən dawdawa yigharat dagh səmmos adan dagh lassafi.

Dawdawa basaw

Dawdawa tamos ənnugh ənnugh (1) dəffər tan aghiwan təlla tan burkina (2) təlle tan ərenin (3). Dawdawa tan Burkina əd tan ərenin wər ghəshidnat termad ənken tan aghiwan fell-as əntani əsshəghəl ən mashin tan aghiwan əsshəghəl ən ufus.

Dawdawa tan aghiwan tənazu əs tiya-tiya wər təzuwat fell-as dagh aghuram iyyan təlle taghamar ta tətagit dawdawa.

Affar n-azrof ən sanaa

Azrof n-affar ən sanaa yəfrag aggaraw ən tarrayt n-inazan win ilalan ən ciwigaz, megh ashidu n-ilalan, əmərwās, megh tadhil ən ashanikat iyyat.

Alwaqwa yahoran əd igi dawdawa

Dagh alwaq wan konakan yahor d-igi dawdawa fell-as alwaq d-igi əshink yahor d-ashidəw n-ilalan əsshəghəl harawa dat tamert tan ikonakan.

Tənfa sanaa

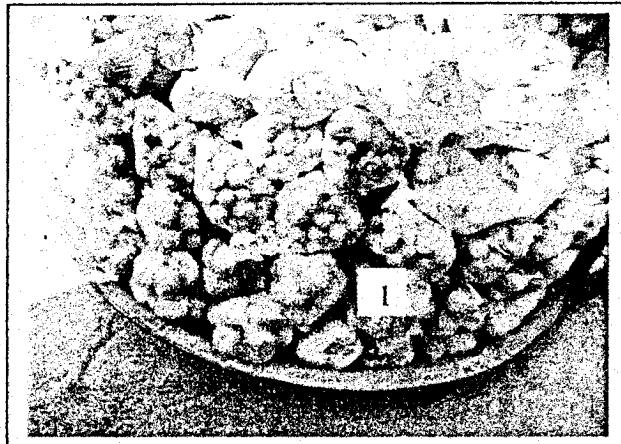
Intəmi : Dawdawa dagh ilalan ədigi tella edag fell-as walla əmos wənge təlan san təfragam tətay n-eshint s-ulugh. Dawdawa wən təzəwat təfrasam inazant net əd enale megh abora.

Agaraw n-əmarwas wan cidoden fell igi n-əsshəghəl əfragnat inazan isəmmutag (tamert tan esaməd) əd igi amagal n-əsəstanan win aggotnin day (tamert tan konakan)

3. Uffar

Isalan

Aratan n-eshikan wiyyad aita wazghalan fell igi mensewan əkan lemun ufar. S-aratan n-eshkan iziggaran a ətawaggu ufar. Abaka megh ajən yamos ashik yitigin tərrut taggət yitaggū takkom. Dagh awafay yitaggū takkum dagh tamərt tan konakan. Kel təma jəq ətaggin s-iris uffar.

Cidoden cin ətagginat uffar əmtaraci tənzanzan-net. Dagh əssukan win ənaraganb cimmazan net.

Uffar yamos amagal yimigal yi ananaghan n-ayis.

Yitawamadan iziggaran dagh tallit tan october əd janbiye, iziggaran əlan tanbay n-əssakər ənazzi iziggaran.

Alqanun n-aggaraw ən tənfa

Immos taram aggaraw ən tənfa :

- Embulat eshikan fell təbunlant əd fenere ;
- Akk fat cododen əmərwas.

Tənfa sanaa

Tənfa sanaa ta uffar yamos ashatshaw yikanin elam, assahat ən təghəssa dagh təwərnawen, tarmad as təgarawam tənfa ən iziggaram.

Affar n-azrof

Sanaa ta wər tara azrof yagen ghur affar net-iziggaran ətwamadan dagh əssuf. Is ilalan n-əsshəghəl n-aghiwan as tətassu tənfa imolan ghas a haytan zazim.

Alwaq n-igi ən sanaata

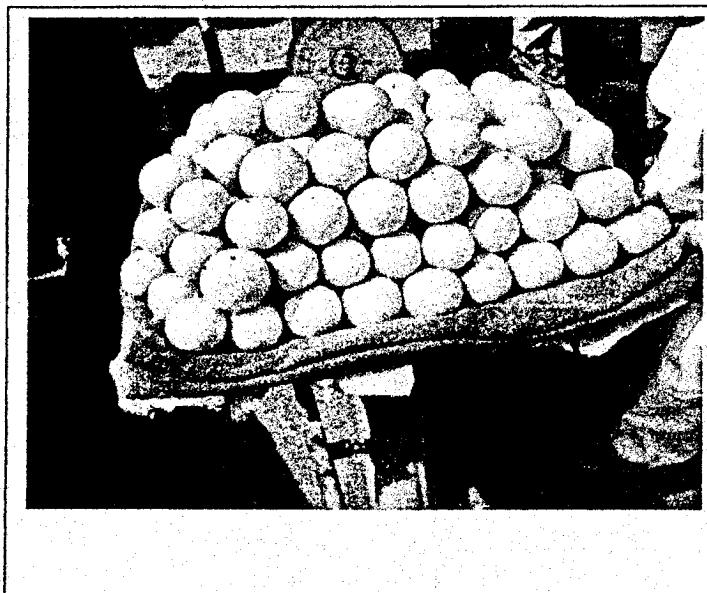
Dagh tamert tan əssaməd nobanbir har abiril.

B. Albaraka n-aratan ən lambu

1. aratan n-esukan

Isalan

Aratan n-esukan, ilattan win əknanan taddalət immekkan i təghessa əzəl kul. İnteni banan, lemun, anana, mangəru, aratan n-esukan winas ətwagyakan wər ətiwadan igit ivin d-amewədnin əs ikkanlan win tamawen (Benin, Abija megh Burkina).

Agaraw ən sanas

Samaritan a əggamadan əssanfan dəffer tamart tan agayak əqqəlan du aghərum. Awedun iyyan yəfrag inazzan arabu n-esikan fell_as alwaq nassan wər ge iyyanda, akk iyyan d'alwaq net. Etaggin əsshəghəl is buruwət, ətakalain tat əs haya. Dagh əssuk wan katako agarawan ilalan win taddalət. Imazanzan igit nasan imasshaghanan.

Ilalan win taddabt tərmad as əghashadan ərtə a yamosan mashala. Ellautu-wiyad attajiritan win d-ətawayan ilalan win taddalət fell ənka kəl əssuk wər əllen azrof yaggen. Wər ze təkkəla wiyat ilalan kundaba təghala azrof təzar.

Affar ən azrof

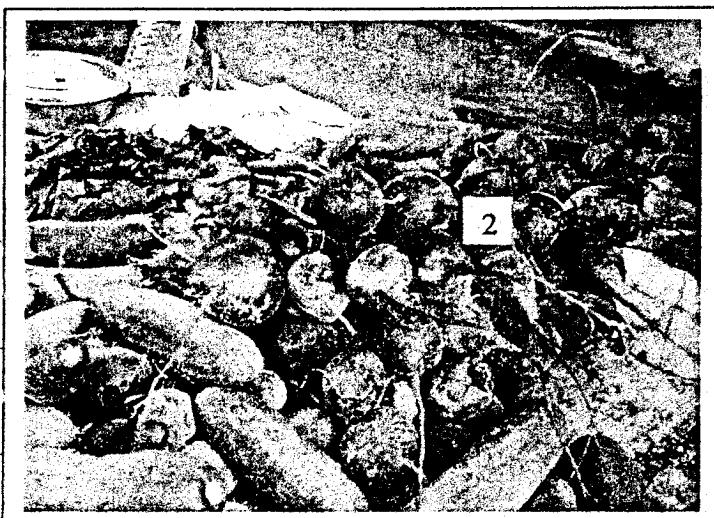
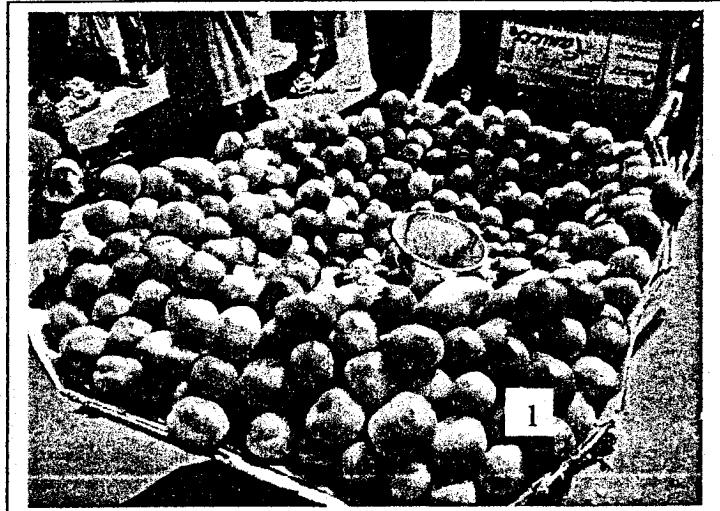
Azrof n-affar ən sanaa, yitawagraw dagh tarrayt tan inazan. Ilalan ən tawagoz (tənfə) megh əmarwas, taymako iyyan froje dagh alwaq di wər əqqal ənayat nak DS awedim iyyan.

2. Ilalan win əknanen taddalət win iambu

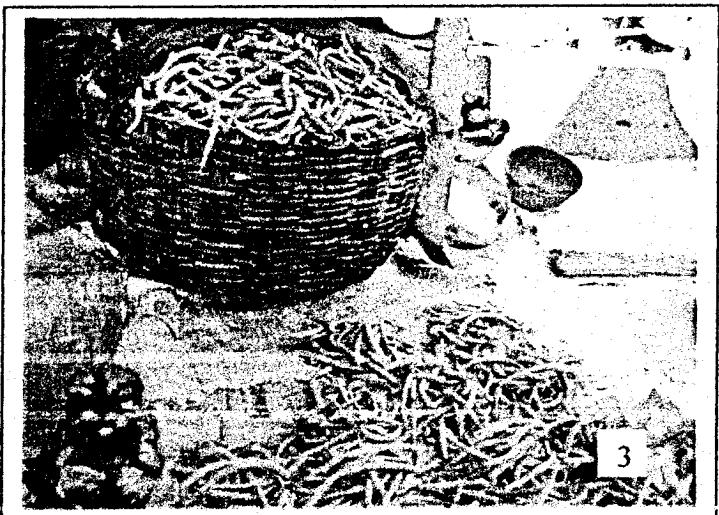
Isalan

Ilalan lambu win taddalət əmmosant ənnugh. Ənnugh win tətaggu tənfa dagh dgi əkkən tumatum, kabuse, tanzant, abora massar, kimba karot. Əsshəghəl ən lambutan yitawagu dagh adawlat ən Lijər ket net ətamawayadu wiyad ilalan ən lambutan dagh ikkalan win tamawen (Benin, Nijeriya, Burkina) fell ilalan lambutan win nana wər əyadan aytedum.

Iməsətag amosan samaritan

Win əssafan as əgharadan əsshəghəl n-agayak-ənlla. Natu, shigmaran ənazinat əs kashitan, dagh əssuk ənazinat iyyat-iyyat. Awedum wa yinazan yəfraginazan n-ilalan ənnugh-ənnugh. Entakalan du ilalan ghur attajiritan win maqqərwin. Imazanzanigacin nasnat cidoden. Alwaq wan əzum ogar agaraww ən ciniki əd-żħur maddan.

Masalatan

Dagh tamert tan awelan ilalan ən lambutan agshud attagin. Dəffər awa aytedum win əsatagnin igaci-nasan wər əlan azrof n-affar ən sanaa.

Affar n-azrof

Təfragam agaraw n-azrof n-affar ən sanaa as təzinzam ilalan lambu, əmarwas, megh agaraw ən taymako.

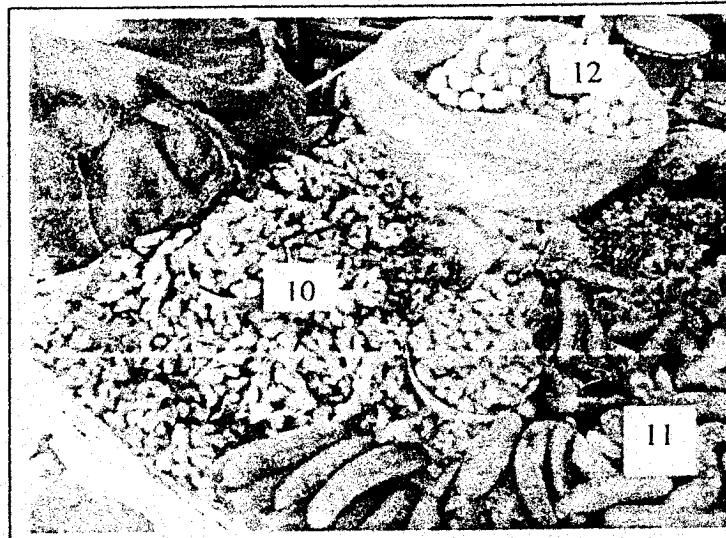
Lqanun agaraw ən ansarat sanaa

Əntinay : igi s-ulugh əsshəghəl ən lambutan.

- Lassafi n-əsshəghəl ən lambutan ;
- Aggaraw ən əmarwas ;
- Affat shighurad ghur igi idaghan ən sanatan shin anaddornin.

Asshasshela n-ilalan win lambutan :

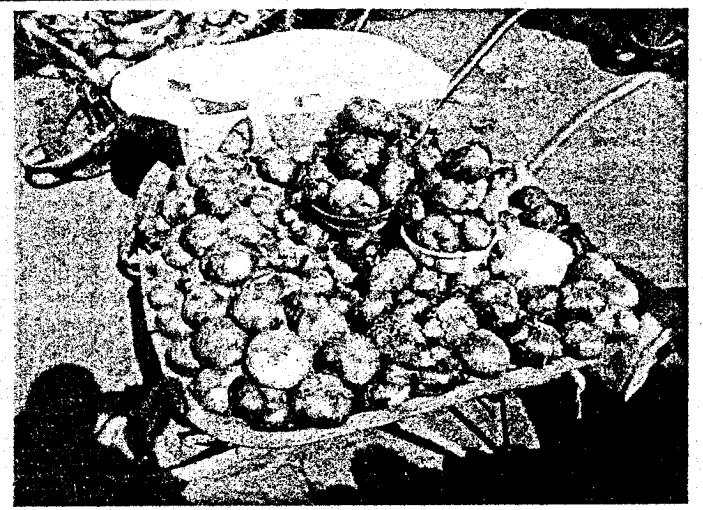
1. Təmatum
2. Beterab
3. Tanzant ən kafir
4. Kabewa
5. Ilikidan
6. Kimba
7. Karot
8. Obarji
9. Tanzant
10. Kuturu yaji wa mallan
11. Konkonbir
12. Lemu

3. Agayak ən təməzəllit megh albasa

Isalan

Agayak ən təməzəllit ətawaggu dagh tamərt tan awelan təkna harwa dat ikonakan. Amasa n-albasa yamos ənnugh-ənnugh, egas amasa wa galmi yofa. Tətawagu dagh ədigi yəta wagu agayak dagh akal ən Nijər egas tawa, egadas diffa əd yamay aggaraw igi n-agayak net.

Aytedum win ətaggin sanaa, əmosan aytedum win ta əsatagnin dagh ignənman. Attajiritan a ətaggin sanaa ta fellas əlla azrof dagh aytedum win imazanzan albasa win enaynin.

Imazanzan

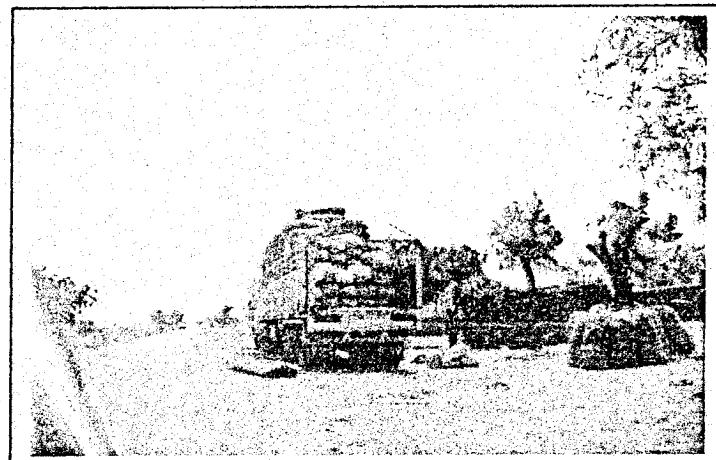
İgaci ən mazanzan amosan kel telam ətassan du əs kallan win tamawen. Dilalitan win albasa əd imazanzan a itaggin azrof wan shiniki imrəsitag win əssuk dagh əssuk megh orgazan ənken mazanzan n-ilalan win lambu.

Igi n-albasa əd azrof wadu tətaway

Nijər tamos addawlat ta təgayagak albasa taggət miliyotan tonen a yitwagayakan 2000-2004.

2000	2001	2002	2003	2004
Tonen	Tonen	Tonen	Tonen	Tonen
178.7	271.2	356.6	359.2	15.2

Ger 2003 har 2005 azrof n-albasa wa d-igazan Nijər ən tanay miliyan 12,628 ; 14,614 əd 11,045 ədukad kashitan 6,8 ən ərəzəgh n-akkal

Affar n-azrof

Affar n-azrof yətawagraw ghur attajiritan win aghərum win əttafin bashi. Yətawarzan bashi əs buhutan win albasa, təfragam igi haya edag wan igi n-albasa, megh ufudan megh onazan. Emmos haya yətawafu buhu iyyan, akkam. Azrof n-affar yətawagraw dagh tarrayt tan inazzan n-ilalan lambu.

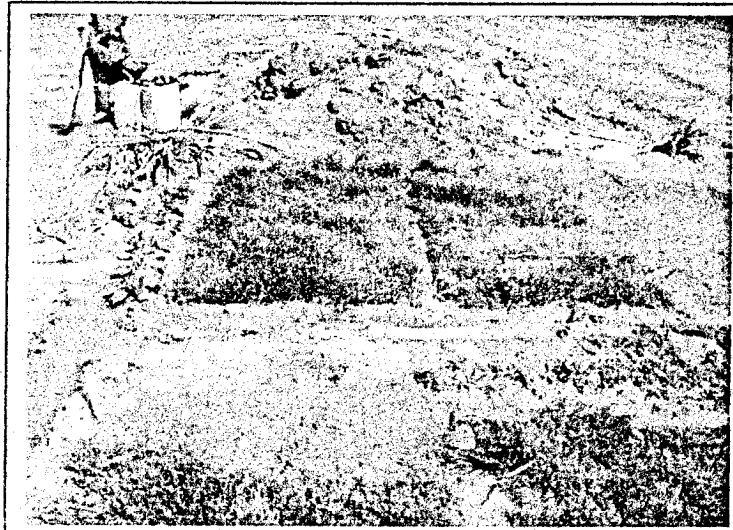
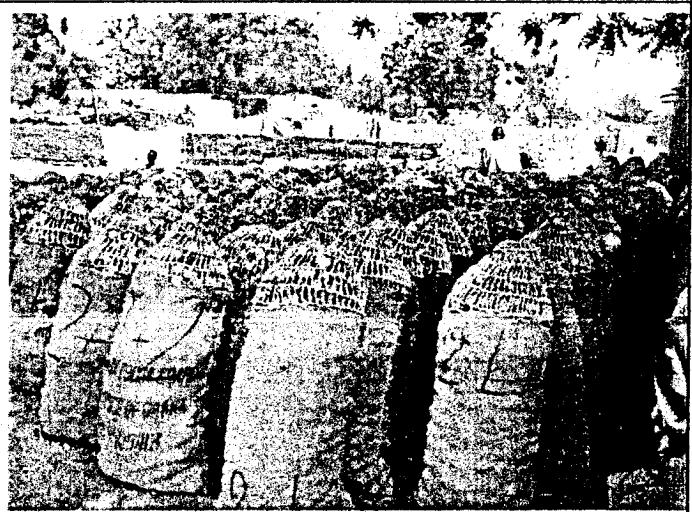

Lqanun n-agaraw

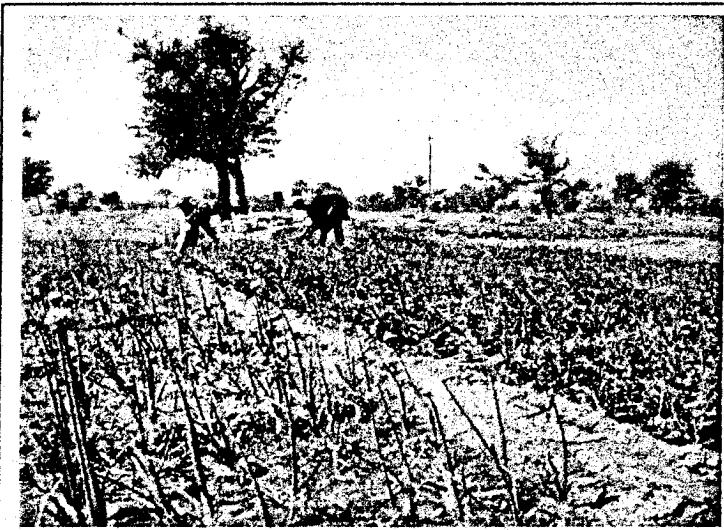
- Tadhelt fell agayak lambutan dagh Nijer ;
- Igi edawannay daytedum win imagyakkan ;
- Agaraw ən əmarwas tarmad ;
- Igi n-idagan win əsshəghħel n-albasa ;
- Agat əsshəghħallan əd wiyyad adabartan n-əsinsi n-albasa.

Inazan n-amasa təməzəllit (albasa)

Wiyyad imagyakan aran inazan n-amasa n-albasa. Yahay riba s-ulugh wər təlla hasara yana masnat tagħej fel imagyakan, wər təgin adal əd batu n-amasa. Degħ wa assħassħela təhanayam edaq wan n-amasa albasa.

Edagh n-igi n-albasa dagh agħarum wan aduna

Agayak n-amasa albasa degħ agharum wan aduna

4. Kimba wan tattasay

Isalan

Yitawagyak kimba wan tattasay dagh əsshəghəl wan lambutan. Yətawakas du as əkna taddalət megh tazwaq, as əkna. Yitawagu dagh ədgi fell cizada n-ədgi. Dagh addawlat ən Nijər, akkal ən diffa ayamosan edag n-agayak ən kimba wan tattasay. Kundaba ikkalan tawa əd egadas.

Aytedum win sanaa əd kimba wan

Aytedum win əttagin sanaa əmosan Samaritan win əggannadnin əssafan megh cidoden shin wassarnin. Ənazu is kashitan megh əs tiyatan. Aytedum wiyyad əsatagan əs burwət ətakkalanat at haya akk əsssa Adam. Ədakkalan du ilalan dagh əssuk wan katako megh əssuk wan ənəs. Cidoden dagh igaci a əttagin shiniki. Əggaraw nat shiniki dagh ezum megh ghur imaddan.

Elqanun wan aggaraw n-anassarat ən sanaa.

- Təfragam asinsi net wər əlla masala williyat.
- Yətawagu shiniki net s-ulugh ;
- Yətawagu agayak net əd wiyyad ilalan lambu win dalətnin.

Affar n-azrof

Tənfə n-agayak ən kimba wan tattasay

- igi s-ulugh n-əsshəghəl wan lambutan dagh Nijər.
- Agamay ən tadhəlt fell agayak ən lambutan;
- Edawannay d'aytedum win imagyakkan;
- Agaraw ən əmarwas tarmad.

Ənazin ilalan lambu dagh azrof wa yazaran megh as təgrawam əmarwas megh agaraw ən tadhilt n-edag iyyan.

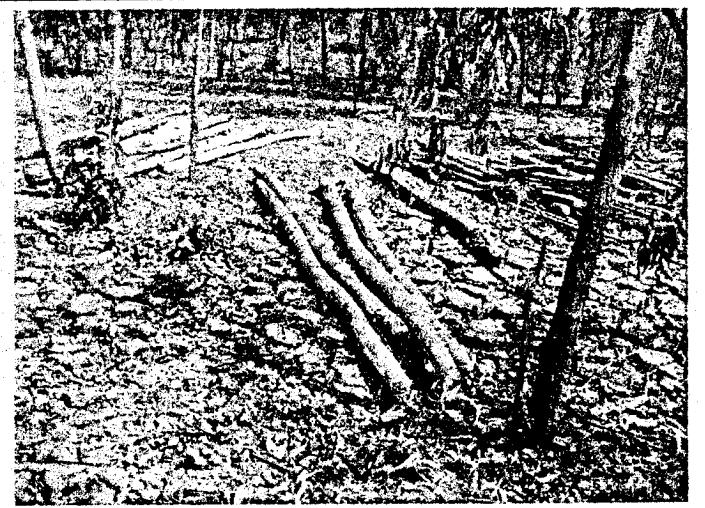
C. Errəzəgh n-əssuf

Əssuf yikmas aratan aggotnin winas əg Aduna yitakastan-du fell aggaraw n-ərrəzəgh. Eshikan wiyyad megh illatan wiyyad əg ətawagrawan dagh awatay ket net, alwaq kul, fell a dəkəlan azrof dagh tarrayt tan inasbokan.

1. Esiffiskər

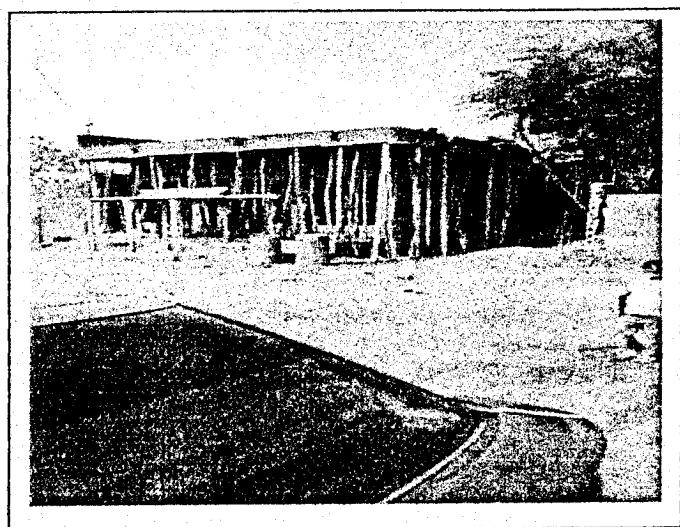
Isalan

Esshəghəl wan əsiffiskər n-eshikan megh inazan nasan, əsshəghəl n-igi n-eshikan win cifulawen, a ighawnaten, megh dagħ əsshəghəl wan nadan. Dagħ aghərum tətaggu tansfa siras ghur əsshəghəl wan beton.

Tənfa n-əsshəghəl

Tənfa n-əsshəghəl ənta migra n-adarajat n-eshikan win ədarnin, d-arakab ən teyetay n-agtedum fell analal nasan əd masnatnasan yifanaz mashalaten ghur aytedum fellas eshikan ahozan.

Alwaq was ahor d-igi

Dagh alwaq wan ikonakan anabal n-eshikan eha taggim, megh ikus n-eshikan win ahan dagħ tamert tan awelan tofa. Ənzin dagħ ighərman win maggornin. Sanaa ta inazan n-eshikan tħall riba s-ulugh. NIJER tamos addawlat tħallat tenere, tħeffa cighurad fell anabal n-eshikan win manasan tamos tarrayt tan əkkdini mashalatan, win eshikan əd dagħ ighərman.

Elqanun agaraw ən anassarat ta tolaghħat

Esshəghəl wan tahay tənfa tagġet əbəlat eshikan fell agaraw ən tanost.

Affar n-azrof

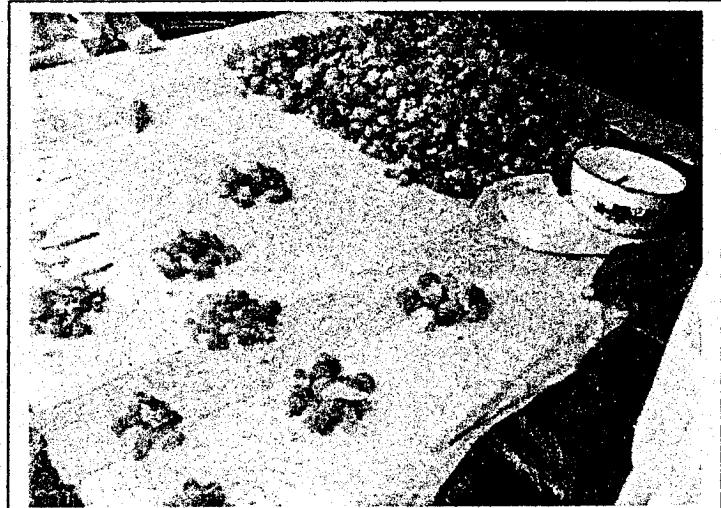
Təfragam inazan ilalan win tawagoz, fell igi n-azrof megh agaraw n-əmarwas, megh agaraw ən taymako.

2. Ikirman megh tanost

Isalan

Dagh tamert tan əssamed a təggarawan tanost dagh eshikan win afagag. Tətiwara tanost n-ulugh dagh aghurum. Tənazu sisgras megh tiyaten. Tanost tamos arat itiwaran day iyirman tənazu əs “ciyəran mey tiya” mey kashitan win səmmos (25F) maraw (50F) əd sanat təmərwan (100 F).

Tanost tamos əshin ənnughan, telley ta limidat əd ta wən limid.

Tənfə sanaa

Tənfə sanaa ənta təgərawas ashik ərrəzəgh a yamos. Tanost təlla adarajat s-ulugh fell as Alkhakumat tənna anabal n-eshikan yitawədu t-adhilt fell. Wiyad mashalaten, Aytedum fell-as wita'wagraw dagh aghərum.

Elqanum n-agaraw n-anassarat

Anabal n-eshikan win əllan tanost fell-as tətawədu tadhilt net dagh tabillant d-iban arat dagh NIJƏR. Ellan-tu aytedum win əsatagnin tanost s-ulugh tətamaway is ikkalan win tamawen əd win təzanzan dagh NIJƏR. Dagh awatay wan 2001 təməkkas. Du tonen 350.000 win tanost ta limidat, əd 240.000 tonen ta wər limid (IEA 2002) yahar ad tənaba lam eshikan win əllan tanost.

Affar n-azrof

Təfragam inaan n-ilalan win lambutan fell agaraw n-azrof n-affar dagh agaraw ən bashi megh agaraw ən taymako.

3. Inazan-ən Ajwal

Isalan

Yiatawabaz Ajwahdat əjil, ejwalan win əñjanen, as əqqəran ətawagin dagh buhutan a mawiyən is aghərum. Yinazu buhu-buhu, megh tiya-tiya, megh esigris-esigris. Cidoden a antani təməzzan net.

Tənfə ən sanaa

Cidoden a yatabazan ajwal əgarawnat təufa s-ulugh dagh əssansan. Dagh əssuf ajwal wər əlla əssuk. Yitawakun fell aytedum win aghərum.

Ajwal yamos anasgafa əs cidət fell ənka Alkhakumat tətaggu tənfə əs imiglan fell tənaghaynat. Təmitkal sanaa ta fell aytedum win sahəl ətagazan, əgamadan. Tiya iyyat tan ajwal tofa tiya n-attəgham sav.

Alwaq was yahor

Alwaq was yahor d-agamay n-ajwal ənta dagh esamed imazanzan netr ahan aghərum.

Affar n-azrof

Təfragam inazan n-ilalan win tawagoz taggim azrof n-affar dagh əmarwes megh taymako iyyat.

D. Ajir

Isalan

Agayak n-ajir yitawagu dagh amadal wan maradi dagh Nijər əd wallam dagh amadal wan Tillaberi. Ajir yamos sanatat ənnughan. Telle ta məqqərat əd tan derrat. Yinazu ajir : wa war aŋŋa əd wa yiŋŋa təŋŋa əd əssukər, ta tahat aman əd ta tədat.

Tənfa sanaa tan ajir

Aytedum win ətaggin sanaa ajir əgaraw əsshəghəl əd azrof.

Imazanzan net igaci nasan samaritan win əgamadan cighər matan shin əssuf fell agamay n-azrof dəffir agayak. Əsitig a taggin dagh burwət ətakalan lat əs haya akk əssa adan.

Tamos sanaa taha tənfa taggət samaritan əgarawan azrof.

Win ətaggin sanaa tan ajir

Yinazu ajir dagh əssukan win ahoznin. Yitawagu ajir dagh robatan win maqqornin kundaba yiga 2 megh 3 adan. Yinazu əs tiya tan megh kankaw-kankaw, megh dagh alkadan. İdakalandu bashi dagh əssuk wan katako megh əssuk wan ərəs. Cidoden a yitagin sanaa.

Alwaq was tahor əd igi

Dagh tamert tan konakan ənta tamert tan ageyak n-ajir əmos inazan dagh tamert tan awetan yofa.

Affar n-azrof

Təfragam agaraw n-azrof n-affar ən sanaa as təzinzam ilalan ən tawagoz, megh agraw ən bashi megh tadhilt iyyat.

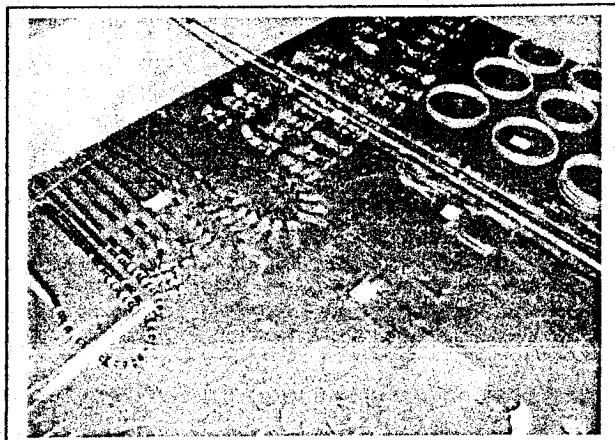
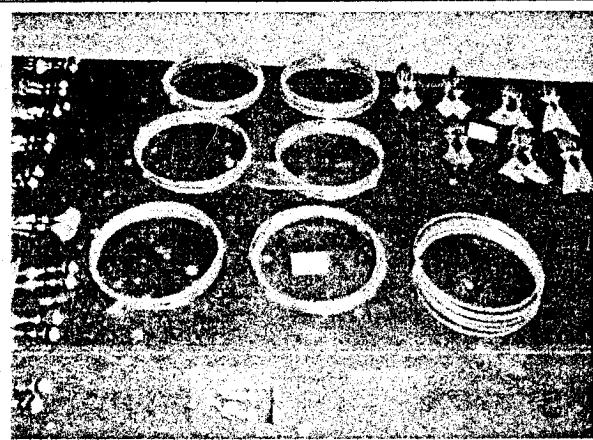
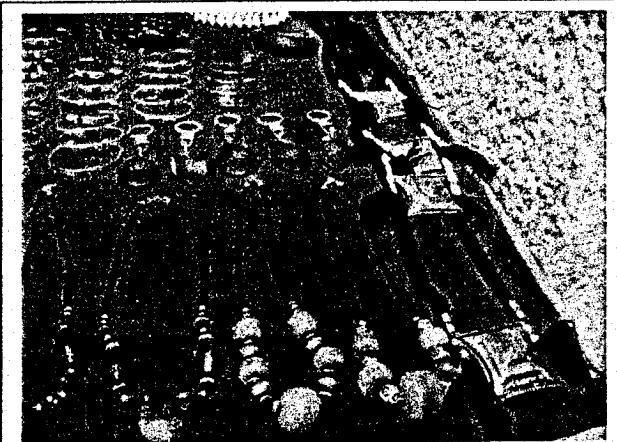

E. Isshəghəl n-əfus

1. Enamajal ən təzoli ta mallat

Isalan

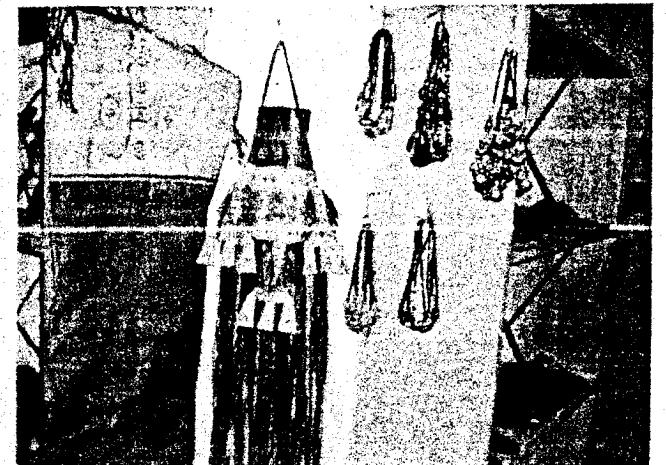
Enamajal ən təzoli ta mallat təsartay meddan inadan inamajalan n-ilalan ənnugh. Ənnugh-ənken tasəndərt, ci zabaten əgau dagh uragh.

2. Isshəghəl wan egashék

Isalan

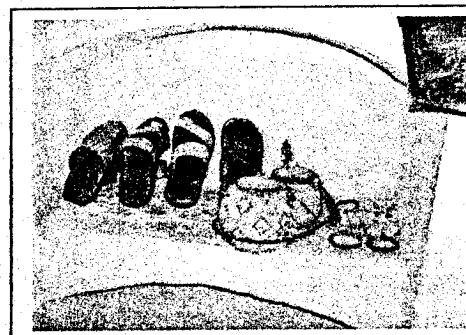
Isshəghəl n-egashék wan azaman yiga dagh igi n-ilalan win azaman ənken tela. Yitawagu bage, enafa&, fəttab, əd wiyad ilalan. Innasshaghan a mosant inabdan ahan assaggawar.

3. Esshéghél wan ghateman

Isalan

Esshéghél wan ghateman yamos əsshéghél n-akəni, megh azamay ilalan wiyyad. Itawaggin ghateman win əgan isum “sukadubu”.

4. Ekəni ikassan dagh talaq təñwat

Isalan

Itawaggin cinen cin alghadaten dagh talaq, ətawaggin əñña-əñña əd san, ətawaggin aman win tasay n-aytedum megh wan eharay. Itawaggin cinen, əd aratan wiyyad.

Alwaq n-igi cinen

Għur əssuk wan artisana megh assa wan toris.

Tənfa n-igi n-əsshéghél

Yita wagu əsshéghél wan alghadaten dagh tarrayt tan igit cinen dagh talaq. Yilla adarajat ghur aytedum win kufar.

Alqanun n- agaraw ən

Emmos taram agaraw n-anassarat :

1. Masnat n-əsshéghél wan fassan.
2. Nəzdiyat imazanzan.
3. Sugħelat ənəyat nawan dagh əsshéghél fassan wan azaman.
4. Əgħeruwat əmərwas fell igit n-əsshéghél wa.

Aghərud d-əssħəgħel wan enamajal

Agat lassafi yagen ghur affar ən sanaa ta fell agaraw ən masalaten. Masala ta tazarat tamos tan iban alwaq ghur agamay ən masalaten. Igi ənzzir yaha ghur aytedum win sanaata. Ellan tu ədililon wiyyad winas əttawayandu ədarorat ghur agamay ən tarrayan, aytedum win aran shiniki d-idan nasan. Yitawara sanaatan shin aytedum win əsuf ətabalanan d-iba arat. Etagir aytedum sanaaten fel agaz n-iba n-attagħam dagh igaci nosam, fell agaraw n-azrof n-ashicin n-ashiwan.

I. Ghur aytedum win iməggərghaz :

1. Esiget n-igi n-asusutan fell təffa əmarwas yi cilikkawen fell ashici n-ərərzigh, fell təbəllan n-iba n-attagħam. Lassafi yisikum iba n-azruf ənta yamoban masala ghur igi ən sanaaten dagh isafan.
2. lassafi fell sanaaten : dagh isaggawaren yitawədu igi sanitan d-igi adasay. iban isaggawaran win aytedu dagh isafan wər təlan.
3. yahor aytedum win sanaaten ad əgarawan tegharay fell igi n-əssħəgħelan nasan s-ulugh. Dagh iyyan lassafi azrof mədəran ənta a yitagen sanaa t-olagħat. Kashitan 100/100 as əngan esastan an ghur tənfa riba ta əgrawan, wər ənan, wala, ənan għas əgoddayan allahu, əgrawan ara twa azinżin attagħam.
4. alumat idaghan win təgharay tan kurdadi əd təbulan əd təljuhula fell aytedum win sanaaten dagh isafan. Iban tegharay əd akatab iyagen yamos arat wan iba ən tənfa ghur Elkhisab əd lassafi ən sanaaten tegharay tan kurdadi yamos farad əmmos yitawara əttelef ara twa yitwagħran. Sanaaten megh agaraw s-ulugh ghur igi ən sanaa.
5. takkiwat ghur ikkalan fell anay ən wiyyad sanaaten. Tənka wiyyad ikkalan takay tənfa dagh ədunijat. Effaf n-azaman ayat alghadaten.

II. Fell aytedum win sanaaten:

Igin ən sanaaten yitawədu masnat iyyat :

1. zanziwat, sansiwat s-olagh, yamos arat yilan əlmisat. Emmos arat iraghisan dagh əssuk widi azrof net iraghisan əmmos yitiwasansa s-olugh awiyat ilalan s-əssuk (tumatum, albasa, kimba) əmmos azrof nasan yoca.
2. agat lassafi d-alwaq n-əsinsi lakamat ən azrof fell inazan solan solan fellas yile alwaq was azrof yətakkal-du dəffir as alwaq n-ilalan əgharadam əd alwaq wiyyad ilalan win enaynin ekkēn aggħal əmmos əkkēr yinuwan megh yitiwa taff harwa wər ze yasham azrof.
3. Idagan ən nazan. Win tənfawen n-agayak : teyanay n-igin-esuk-tətawagu day əsitanan yun aytedam (Ma mano? mənəka?) day əsukan əd wiyyad idagan.

**ISMAWAN N-ILALAN WIN SANAATEN DAY ASHICI ED AGAMAY WIN
TEIGGA EDOS**

ayərum	ənnuy ən sanaa	Win ətaggin sanaa			Tawshit	Alwaq n-igi sanaa
		Meddar	Cidoden, aratan, əymaran	Samaritan		
Kéhéhé (Tawa)	Lambutan	+	+	+	1əd2	2
	Aggal ən citan	+	+	+	1əd2əd3	3
	Asinji ən masatan	-	+	+	1	3
	Asətəg ən rakay	+	-	+	1	2
	Igi ən birgitan	+	-	+	1əd2	2
	Asədiw ən təhunt	+	-	+	1	3
	Ammad n-aratan n-esħkan	-	-	-	1əd2	2
	Abaz ən kifitan wan alyadat	-	+	+	1	3
	Inazzan ən kifitan	+	-	+	1	2
	Akaras	+	+	+	1	2
Aduna (Tawa)	Lambutan	+	+	+	1əd2	2
	Aggal wan əmmos	+	-	-	1əd2	3
	Aggal	+	+	+	1əd2	3
	Akaras	+	-	+	1	2
	Azamay	+	-	+	1	2
	Esəffəskər	+	-	-	1	2
	Igi ən sanaa	+	+	+	1əd2	3
	Asətəg ən imansiwan	-	+	+	1	3
Taza (Tawa)	Lambutan	+	+	+	1əd2	2
	Aggal ən citan	+	-	-	1əd2	3
	Asinji ən masatan	+	+	+	1əd2	3
	Asətəg ən rakay	+	+	+	1əd2	3
	Igi ən birgitan	+	+	+	1əd2	3
	Asədiw ən təhunt	+	+	+	1	3
	Ammad n-aratan n-esħkan	+	+	+	1əd2	3
	Abaz ən kifitan wan alyadat	+	-	-	2	3
	Inazzan ən kifitan	+	-	+	1əd2	3
	Akaras	+	-	+	1	3
Badagishiri (Tahoua)	Lambutan	+	+	+	1	2
	Aggal	+	+	+	1əd2	3
	Akaras	+	-	+	1	3
	Azamay	+	-	+	1	3
	Ishkan win asinji	+	-	+	1əd2	3
	Igi ən sanaa	+	+	+	1əd2	3
	Asətəg ən imansiwan	+	+	+	1	3
	Asətəg n-eyat	+	-	+	1	3
	Asətəg n-ilalan (cisalaten, əfaken)	+	+	+	1əd2	3
	Asətəg ən cinen cin talaq	-	+	-	1	2
	Asətəg ən təgodaray	-	+	-	1	2
	Asətəg ən cilkasen	+	+	+	1	2
	Igi ən fukan	+	-	-	2	3
	Cisalaten cin madanan	-	+	-	2	3
	Asətəg ən futulaten cin alyadat	+	-	+	1	3

ayiwan wan awnaf ən yamay	Esshèghèl ən namajalan wan uray əd tèzoli ta mallat Esshèghèl wan eyèt Esshèghèl wan akènni yatemàn	+	- + -	+	1əd2 1əd2 1əd2 1əd2əd4	3 3 3 3
Tawa	Azamay ən gumaka					
Sabon Kalgo (Tahoua)	Aggal	-	+	-	1	3
	Akaras	+	-	+	1	2
	Azamay	+	-	-	1	3
	Igi n-əsuk	+	+	+	1	3
	Inazan ən imansiwan	-	+	-	1	3
	Akènni ən matankadi	+	-	+	2	3
	Inazan ən harawa wa wan tanzant	+	-	+	1	3
	Esshèghèl wan anamajal	+	+	-	1	3
	Safitan	-	+	-	1	3
	Tènakbalt	-	+	-	1	3
	Inazan wa dawdawa	-	+	-	2	3
	Tèzətay	+	-	+	1	2
	Asətəg wan rakay	+	+	+	1	3
	Fawa	+	-	-	1	3
	Dan wanzam	+	-	-	1	3
	Asətəg ən takodaray	-	+	-	1	2
Kafay (yamay)	Lambutan	+	+	+	3əd4	3
	Aggal	+	+	+	3əd4	3
	Akaras	+	-	+	3əd4	2
	Azamay	+	-	+	3əd4	3
	Asətəg n-eshkan win asinji	+	-	+	3əd4	3
	Igi n-əsuk	+	+	+	3əd4	3
	Inazan ən mansiwan	-	+	+	3əd4	3
	Tèzətay	+	-	-	3əd4	3 (rare)
	Inazan ən harawa wan tanzant	+	-	+	3əd4	3
	Inazan ən lattan win tamaka	+	+	+	3əd4	3
	Mashin tan ezzad	-	+ (cidawat n-aytedam)	-	3əd4	3
	Azrof wan adashe MMD	-	+ (cidawat n-aytedam)	-	3əd4	3
	Radiyo wan usuf	+	+	+	3əd4	3
	Afarag wan eshkan	+	-	+	3əd4	3
	Esshèghèl wan fawa	+	-	+	1	3
yəssalbodi (yama)	Afarag n-eshkan	+	-	+	3əd4	3
	Aggal	+	+	+	3əd4	3
	Akaras	+	-	+	3əd4	2
	Azmay	+	-	+	3əd4	3
	Asətəg n-eshkan win asinji	+	+	+	3əd4	3
	Igi n-əsuk	+	+	+	3əd4	3
	Asətəg ən mansiwan	-	+	+	3əd4	3
	Azamay	+	-	-	3əd4	3
	Asətəg wan harawa ta tanzant	+	-	+	3əd4	3
	Asətəg ən lattan win tamaka	+	+	+	3əd4	3
	Mashin tan ezzad	-	+	-	3əd4	3
	Azrof wan adashe MMD	-	+ (Collectif)	-	3əd4	3
	Esshèghèl wan fawa					

Essukan	Aratan n-eshkan əd lattan	+	+	+	1əd4	3
win	Ajir	+	+	+	1	2
bonkanay	Tamost	+	+	+	1	2
əd essuk	Tayint əd cokalen	+	+	+	1əd4	3
wa	Ishikkəda	+	-	+	1	3
məddəran	Tende əd əzayan	+	+	+	1əd2	3
ən	annaynay	-	+	-	1əd4	3
(yamay)	ajwal	+	+	+	1əd4	3
	iyunan	+	-	-	1əd2əd4	3
	dawdawa	+	+	-	1əd2əd4	3
	inazzan win aman (awedum wan garwatan)	+	-	+	2əd4	3
	beruwa	-	+	-	1	2